

ТРАНСКРИПТ АУДИО-СНИМКА
ОКРУГЛОГ СТОЛА ПРЕДСТАВНИКА ЦИВИЛНОГ СЕКТОРА НА КИМ
ОДРЖАНОГ 14. МАРТА 2018. ГОДИНЕ У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ У ОКВИРУ
УНУТРАШЊЕГ ДИЈАЛОГА О КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Округли сто је почео у 12.30 часова.

Модератор округлог стола је Игор Симић, посланик у Скупштини Привремених институција самоуправе у Приштини.

МОДЕРАТОР:

Да не бисмо губили време, а истовремено испоштовали распоред који вам је достављен, пре свега добар дан свима и добродошли у моје лично име, у име једног од организатора, а то је невадна организација Актив, у чијим се просторијама налазимо. Захвалност ће вам дати господин Миодраг Милићевић, пре тога.

Није згорег да се представимо. Ја ћу данас модерирати овим скупом. Са нама су овде господин Душан Козарев, заменик директора Канцеларије за Косово и Метохију Владе Републике Србије, господин Жарко Степановић, директор Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, заменик премијера и министар за заједнице и повратак господин Далибор Јефтић и председник Српске листе и градоначелник Северне Митровице господин Горан Ракић.

Као што је и ред, и ви то добро знате, да дефинишемо нека правила овог скупа. Ово неће бити класична дебата у којој свако износи своје ставове, па их онда ми ту тумачимо, оцењујемо, тестирамо да ли су исправни или не.

Ово је округли сто у оквиру унутрашњег дијалога који је започео председник Александар Вучић и који се у претходних пар месеци одвија широм Републике Србије. Данас смо овде у Косовској Митровици заједно са представницима цивилног сектора, са онима који су најрепрезентативнији у тој бранши и који су заиста активни на терену.

Свако од вас ће имати по пет минута да изложи теме које се односе на положај Срба на Косову и Метохији, можда и неки предлог везано за то како би требало да изгледа решење тог односа када је у питању функционисање и на Косову и Метохији, али и односима између Косова и Метохије и централне Србије.

Молим вас, пошто имамо нека искуства где су људи често прелазили тај оквир од пет минута и онда се тај састанак одужи на шест сати, да концизно и јасно кренете, да представите свој став.

Овде имамо људе из различитих области, они који се баве економским питањима, проблемима младих, политичким питањима, има доста људи који су се на овај или онај начин бавили и Бриселским споразумом. Имате доста тога што можете да кажете, дубоко верујем у то, али да то буде у тих пет минута.

Људи са ове стране неће одговарати на оно што ви будете представили. Када је у питању информација за медије, изјаве су предвиђене након што се округли сто буде завршио.

Још једна врло битна ствар, везано за микрофоне, молим вас да сачекате да своје излагање започнете тек онда када вам буду додали један или други микрофон, који се налазе са оне стране, како би то могло да буде забележено аудио снимком.

Мислим да ће ово бити успешан скуп и да су најрепрезентативнији људи цивилног сектора данас овде са нама.

Дајем реч домаћину овог скупа господину Миодрагу Милићевићу, у чијим просторијама, односно у просторијама невладине организације, се данас налазимо.

Господине Милићевићу, изволите.

МИОДРАГ МИЛИЋЕВИЋ:

Хвала Игоре. Дobar дан свима и са моје стране, односно испред невладине организације Актив. Ја не бих било какав дужи увод правило осим чисте жеље да све вас поздравим и да кажем да овај центар данас, у коме се ми налазимо, испуњава своју сврху чему и јесте стварно намењен, а буквално је намењен за отворени дијалог, за промоцију културе отвореног дијалога и за дебату било које врсте по било којим питањима који се тичу, пре свега заједница и са ове и са оне стране Ибра.

Толико са моје стране. Ја знам да ћемо се ми сви мало касније укључити. Ја ћу, такође, искористити једнако као и сви остали своје право да кажем нешто на задату тему. Сада дајем вама реч. Хвала свима још једном.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Позивам вас да узмете учешће и да се јавите, ко први жели да започне ову дискусију. Господин Душан Милановић. Изволите.

ДУШАН МИЛАНОВИЋ:

Добар дан свима. Ја сам Душан Милановић, представник невладине организације "Здрав живот" и представник младих из општине Лепосавић.

Хтео бих да поздравим наше данашње госте, представнике Српске листе, госте из Београда, Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом и Канцеларије за Косово и Метохију.

Уважене колеге, задовољство ми је да смо се данас окупили овде и узели учешће на округлом столу у оквиру унутрашњег дијалога који је покренуо наш председник Александар Вучић. Мислим да је ово једна јединствена прилика где можемо да ангажујемо све наше националне капацитете у решавању вишедеценијског проблема са којим се сви суочавамо, проблем Косова и Метохије.

Унутрашњи дијалог је покренуо младе, грађане, институције, различите интелектуалце, цивилно друштво, и сви су узели учешће у оквиру унутрашњег дијалога. Ми смо сви сведоци да се последњих година воде тешки преговори у Бриселу, да се наш преговарачки тим максимално бори за виталне интересе српског народа, за очување наше имовине, Српске православне цркве, и они кроз преговарачке процесе у Бриселу покушавају да решавају наше проблеме.

Видели смо, с једне стране велики међународни притисак на нашу државу и преговарачки тим на челу са председником Александром Вучићем, док смо с друге стране имали различите изјаве привремених институција из Приштине о статусу Косова и Метохије. Међутим, наш Устав јасно каже да је Косово и Метохија саставни и неотуђиви део Републике Србије, што потврђује Резолуција савета безбедности 1244.

Данас, заступајући интересе младих, имам да пренесем неке ставове и поруке младих који су договорени на скупштини младих у нашој општини. То је да за очување Косова и Метохије треба да се боримо и кроз очување нашег писма, наше културе, вере и обичаја и свега онога што нас је красило вековима и по чему смо препознатљиви у свету.

Мислимо да би требали, као представници младих, да заузмемо веће учешће у формирању и заступању политике формирања заједнице српских општина, које ће сигурно бити један од стубова нашег опстанка на овим просторима.

Сви смо видели на терену да је Влада Републике Србије доста помагала становништву преко локалних самоуправа и Канцеларије за Косово и Метохију. Ми се

надамо да ће та динамика и убудуће бити настављена. Предлажемо да се та динамика настави, да се још више поведе рачуна око запошљавања младих, побољшавања инфраструктуре у српским срединама.

Надам се да сте сви упознати око проблема са којим се сусрећу млади и уопштено грађани Косова и Метохије око путних исправа, тачније пасоша који су издати од стране Координационе управе, тако да је кретање ограничено. Млади људи који би можда хтели да се усавршавају на иностраним универзитетима, да учествују у размени студената, они су спречени управо због тих пасоша који су издати од стране Координационе управе.

Апелујем на вас, политичке представнике са севера Косова и Метохије, као и представнике Владе Републике Србије, да утичете колико можете и да решите тај проблем.

Једна од идеја коју бих изнео је та да би Влада Републике Србије могла да преузме терет финансирања наших студената са натпросечним резултатима са простора Косова и Метохије и да им омогући даље усавршавање у иностранству, чије би даље њихово стицање знања и искуства могли да пренесу на терен и да допринесу развоју Косова и Метохије.

Толико од мене. Задовољство ми је што учествујем на округлом столу. Надам се да ће се изнети проблеми узети у обзир за решавање.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Одржао си и лекцију везано за то како се поштује време. Изволите, госпођо Јаковљевић.

ЈОВАНА ЈАКОВЉЕВИЋ:

Добар дан свима. Моје име је Јована Јаковљевић. Ја сам данас овде испред Института за територијални економски развој, или краће ИнТЕР.

Пре него што почнем са излагањем, желим да напоменем да је Институт за територијални економски развој преузео координирање Радном групом националног коментара за поглавље 35 и у оквиру тог њиховог деловања Институт за територијални економски развој ће 22. марта 2018. године на оваквом једном састанку у Београду изнети платформу чији ће текст усагласити са свим организацијама које су део те радне групе.

Хтела бих да кажем да је Институт за територијални економски развој од самог почетка подржао иницијативу председника Републике Србије о унутрашњем дијалогу,

иако можда негде на почетку нису били сасвим јасно дефинисани методологија, као ни крајње очекивани резултати.

Институт за територијални економски развој сматра да смо ми сада у једном кључном тренутку у коме треба тражити решење и ту шансу не смемо да пропустимо. Свако даље замрзавање конфликта и нерешавање проблема није нешто што је у интересу српске заједнице.

Када већ говоримо о решењу, то решење би свакако, Институт за територијални економски развој сматра, требало да буде у сагласности са ЕУ интеграцијама које спроводи Република Србија и да политички авантуризам, у смислу да се тражи неко решење које није у складу са ставовима међународне заједнице свакако неће бити неко трајно и одрживо решење.

Када говоримо и о ЕУ интеграцијама Републике Србије, ту се спомиње неки правно обавезујући споразум. Ми сматрамо да, уколико дође до његовог потписивања, пре тога свакако треба решити нека отворена питања као што су функционисање институција, функционисање заједнице српских општина, преко проблема који су у области права на имовину и колективни права Срба на Косову и Метохији, Српске православне цркве итд.

Институт за територијални економски развој је у претходним годинама доста радио на анализама које се тичу транзиционог процеса након Бриселског споразума. Те анализе су показале да постоје озбиљни проблеми, изазови у функционисању и институција и уопште безбедности друштва. У вези са тим, ми сматрамо да би у даљем периоду свакако било потребно веће ангажовање Републике Србије како би се успоставиле стабилне институције и демократско друштво.

Околности у којима институције сада функционишу, као и положај друштва, њихова права и слободе, јесу нешто што свакако треба унапређивати, на чему треба да радимо заједно и шта треба узети у обзир када је у питању решавање статуса Косова и Метохије. Хвала вам.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Господин Ненад Максимовић из Центра за мир и толеранцију, Грачаница и Приштина. Изволите.

НЕНАД МАКСИМОВИЋ:

Поштовање свима. Уколико сам ја на одговарајући начин схватио, намера овог скупа је да разговарамо не само о нашем виђењу и решавању будућег статуса Косова и Метохије, већ и да разговарамо о неким темама које су од суштинске важности за Србе на

Косову и Метохији, о унутрашњем уређењу Срба на Косову и Метохији у новонасталим политичким околностима.

Што се тиче прве теме, мислим да апсолутно о томе нема потребе да разговарамо, јер је питање решено Уставом Републике Србије. На крају крајева, и сваки предлог и свако залагање за решење које није у складу са Уставом и важећим законима Републике Србије је кривично дело. Кривично дело за које следи санкција затвора, за угрожавање безбедности Републике Србије. Ако не грешим, до сада још нико није кажњен за кривично дело – угрожавање безбедности Републике Србије, што заправо говори о систему у коме је све могуће, јер систем у коме је све могуће није систем већ анархија. Мислим да би заиста требали озбиљније да схватимо, првенствено своје законе и свој Устав, да је то свето слово, а не захтев међународне заједнице, који јесте један амбивалентан и субјекат, јер не постоји нешто што се зове – међународна заједница, него постоје одређене интересне групе у самом светском поретку.

Што се тиче осталих тема, питање будућег уређења положаја Срба на Косову и Метохији у односу на косовске институције и у односу на институције Републике Србије, то је питање на коме би требало да се ангажујемо. Не у оквиру самог унутрашњег дијалога, него у оквиру дијалога са представницима Приштине.

Очигледно је да Срби са Косова и Метохије нису на адекватан начин били представљени у преговарачким тимовима, како Приштине тако и Београда, па је цео тај спектар питања од нашег интереса био изостављен. На крају крајева, договорено је решење или наметнута решења, нису често била у складу са нашим интересима, што је оцена ширег спектра учесника.

Да не би причали и површно обрађивали теме, ми смо о темама које су од животне важности разговарали у неком ранијем периоду и анализирали смо их у мало ширем оквиру. Ту смо заједно са колегама, одређени број учесника ове дебате, учествовали у изради једног стратешког документа - заједнички глас о пет тема, битних за Србе са Косова и Метохије.

Након овог скупа, даћу вам написмено анализе и препоруке. Ако је господин Вучић штребер, какав се представља у јавности, верујем да ће имати времена да прочита ове анализе које би требало да се узму у обзир. У изради овога су учествовали заиста једни од најумнијих људи међу Србима на Косову и Метохији. Даћу вам све ово написмено да не би причали површно. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Да ли се неко јавља за реч? Изволите. Господин Иван Тодоровић, Мрежа за грађански активизам.

ИВАН ТОДОРОВИЋ:

Добар дан свима. Да не бисмо губили време и све да посебно поздрављам, драго ми је да смо добили прилику да причамо о овој теми данас.

Наиме, ја сам овде испред Мреже за грађански активизам. То је мрежа невладиних организација која окупља организације из косовског округа и косовско-поморавског округа. Разлог зашто смо одлучили да се ујединимо и оно што нас је заправо све повезало јесте статус цивилног друштва, српског цивилног друштва, у том региону.

Нажалост, статус је веома лош и стање је веома лоше. Оно што је битно, оно што заправо желим да напоменем данас овде јесте да цивилно друштво као такво јесте да је имало врло важну улогу у стварању и друштва и заштити интереса српских заједница. Нажалост, сада, бар у том региону одакле долазимо, утицајем различитих фактора је онемогућено да се бави тим стварима.

Оно што посебно желим да истакнем, и драго ми је да је господин Стефановић данас овде, јесте да улога српских институција, тј. сарадња српских институција које послују и које раде на Косову и Метохији, бар у овом региону о којем причам, је веома мала са српским цивилним сектором који је активан у тој заједници. Уколико уопште и постоји у неким одређеним деловима.

Сматрам да је то механизам који треба да буде искоришћен, а није довољно. Сматрам да може да игра врло важну улогу у даљем развоју ситуације. Оно што је исто велико питање јесте, након формирања те заједнице српских општина, каква ће опет бити улога цивилног друштва. Сматрам да треба да буде велика и сматрам да треба да буду укључене све те организације које су активне, које су данас овде, а не да дођемо у ситуацију да се зарад неких различитих интереса, можда и формирају организације које ће само на папиру радити ствари.

Кратко бих поменуо да је на терену врло увидан различит однос према српској заједници која је на северу и која је јужно од севера, ако можемо да је тако назовемо. Приметно је да све ово што је на југу јесте можда и запостављено у неком погледу.

Када причамо о српској заједници, акценат треба да буде једнак и однос према Србима са целе територије Косова и Метохије буде једнак, бар са те стране институција из Републике Србије.

МОДЕРАТОР:

Изволите. Ружица Симић, Женско право, изволите.

РУЖИЦА СИМИЋ:

Добар дан свима. Ја сам Ружица Симић, невладина организација "Женско право". Хоћу да кажем да иза организације стоји један круг жена, како старијих које се баве женским правима, као људским правима, дуги низ година а такође и нове младе снаге, чак које су завршиле факултете по иностранству, има и не само то, да искључимо тај сегмент нашег живота, да је много младих људи завршило неке факултете по иностранству и да се вратило овде и да би ми те капацитет би могли добро да искористимо. Једна од њих и Јована, која је била ван па се вратила и требало да користимо и капацитете тих људи, јер су нам потребни.

Радимо пре свега на заштити жена од насиља у породици и насиља уопште, али смо познате по томе да радимо округле столове и дебате на различите теме а пре свега на теме заштите основних људских права, не само родне равноправности, ја бих поменула право на језик и пошла бих од тих косовских закона који су заиста на једном заиста ружном српском језику, где се и садржински и језички не подударују са евентуално на албанском или са текстом на енглеском језику и мислим да треба да дижемо глас што се тиче заштите људских права, да будемо гласнији што се тога тиче.

Ми смо јуче имали једну дебату са женама политичаркама и донеле смо неке закључке. Један од основних закључака је да се жене међусобно повежу, како оне које су у политици, тако и оне које су у невладином сектору, како би тај глас био јачи. Кад кажем женски интерес и женски глас, мислим на интересе грађана без обзира да ли су то деца или особе са инвалидитетом. Ми заиста бринемо и различите пројекте радимо управо на тему њихових основних људских права. Важно је да добијемо подршку од Републике Србије, од државних органа, што нисмо осетиле, да будем критична.

Треба да имате поверења у те жене, јер те жене нигде нисте могли да видите да су нешто рекле или тражиле неосновано. Све што радимо, радимо промишљено, водећи рачуна и о државним интересима и о националним интересима, али пре свега о интересу нас као грађана. Нас интересују основна људска права, могу да кажем да дуги низ година ми овде преживљавамо доста тешке тренутке. Без основних услова живота смо дуги низ година живели, као што нисмо имали ТВ, радио, каснили смо у интернету, али неким својим способностима се боримо да дођемо до неких својих основних људских права, али важно би нам било да имамо подршку и Приштине и Београда.

Не бих се упуштала у решења, никада нисам учествовала на дебатама и у пројектима који се тичу Бриселског споразума. Могу да кажем да жене ни ту нису биле

довољно укључене и требало је да укључите жене онда када се приступало Бриселском споразуму и можда зато многи практични проблеми који се тичу слободе кретања, дозвола, па онда документације, личне документације, жене имају проблем, нарочито жене које су у насиљу, сада са проблемом да једно дете има српско држављанство, друго има косовско држављанство, да она не може да се разведе или да не може да оствари нека своја социјална права нити у Приштини, нити у Београду, зато што нема документацију. На томе доста радимо и имамо и доста проблема.

МИОДРАГ МИЛИЋЕВИЋ:

Верујем да смо данас само загревали мало по површини и верујем да неће бити довољно времена да обрадимо сасвим сигурно све теме које су пред нама. Искористио сам ово право зато што је Ружица поменула нешто што је јако битно и на чему ми као организација инсистирамо и урадили смо поприличан број анализа које су фактички преточене у производе практичних политика и баш смо недавно представили једно од истраживања на тему приступа невећинских заједница документима, односно самом административном делу који подразумева не само процес интеграција већи и остваривање свих социјалних и осталих права загарантованих Уставом.

Мислим да је то питање за Републику Србију, односно за све надлежне институције које би требало да се баве овим питањем и нешто што је требало да буде у овом поступку у току Бриселског споразума већ решено. Међутим, ситуација на терену ни изблиза није тако сјајна и ми данас имамо ситуацију попут ове коју је Ружица описала, где појединци из редова превасходно српске заједнице немају ту могућност да добију личну карту.

Имамо један врло алармантан податак који је приказан кроз нашу анализу трендова, годишње анализе које радимо на основу процена ситуације у све четири општине на северу Косова. Сигуран сам да ћемо ове године то проширити и на остатак Косова, с обзиром да отварамо веома врзо канцеларију у Приштини. То је за све нас алармантан податак да безмало 50% свих испитаника не види себе у наредних пет година на Косову. То је нешто што ја не морам да образлажем, детаље свега тога, јер је то индивидуално право сваког од нас, део који подразумева вероватно економску миграцију, где подразумева неке друге аспекте тога. међутим, сам податак да безмало 50% свих оних које смо испитали прошле године заиста има тенденцију одласка са Косова.

Данас морамо да причамо о свим аспектима Бриселског споразума, какве ћемо модалитете да пронађемо генерално када је функционалност српске заједнице у питању. Уколико тај број људи буде отишао одавде урадићемо процес али ћемо на крају остати без онога што чини будућност српског и осталих народа на Косову.

Мислим да је то доста алармантан податак којим би и Канцеларија и државни органи морали мало ближе да се позабаве тиме, јер то подразумева и процес образовања, који једнако спада у то и то је нешто на чему се мора инсистирати, а претпостављате да ту мислим на Универзитет у Косовској Митровици, за коју дефинитивно сматрам да мора што је пре могуће пронаћи трајно и одрживо решење. Значи, ад хок у овом поступку могу бити један инструмент који ће привремено да реши један проблем. Међутим, на дуже стазе мислим да је за тако нешто потребно апсолутно систематско решење.

Што се језичких норматива тиче, мислим да смо причали безброј пута на ту тему и заиста смо и као организација и као појединци инсистирати не само јавно него и на затвореним састанцима, да се ово питање без одлагања стави на дневни ред. Ту пре свега мислим на све наше представнике у косовским институцијама, који ово питање морају да узму озбиљно јер је то поштовање основних начела људских права. Не причамо о томе какве то правне последице производи у каснијој фази имплементације, али причамо о нечему што се зове у ствари поштовање основних људских права, о чему сада у овом моменту можемо да кажемо да се они крше буквално на свим нивоима.

Што се тога тиче, не бих даље трошио много речи на то. Ружица је поменула а и претходне колеге питање докумената и пасоша и визне либерализације. Не бих се нешто претерано задржавао на томе, али је свеобухватни приступ ово решењу генерално овог гордијевог чвора заиста тешко наћи у овако кратком временском периоду.

Мислим да би свако инсистирање решавања ово питања у овако кратком периоду од безмало једва 18 месеци мислим да би било пребрзо. Причамо о људима, о једном одрживом решењу које би у суштини морало да произведе ефекат на све људе без изузетка без обзира да ли живе на северу или југу, а ако причамо о неком модалитету који се зове трајно и одрживо решење, мислим да је потребно мало дуже времена од овога.

Можда бих се касније опет јавио за реч уколико буде било простора. Послаћемо и ми, једнако као и остале организације своја истраживања у којима постоје релевантни подаци, који су и те како искористиви.

ВЕРОЉУБ ПЕТРОНИЋ:

Ја сам из невладине организације Хумани центар Митровица. Бавимо се истраживањем у области хумане безбедности. Ја сам био на округлом столу у Лапљем селу. Тада сам изнео неке проблеме и податке. Сада бих о неким другим проблемима конкретно. Примећен је велики број одјављивања са Косова и пријављивања у Србију да би се узела лична карта са територије уже Србије, да би могла да се возе возила по Косову са таблицама које нису са КиМ.

Велико је статистичко исељавање. Нешто мора да се преузме по том питању. Ја сам сигуран да у овој просторији пет, шест људи има личне карте са пребивалиштем у Србији а живе овде. Статистички нас је све мање и мање а остајемо ту. То људи раде и због техничке неискористивости самог пасоша Координационе управе. Неки модус би требало да се нађе.

Данас-сутра у техничким преговорима, тражиће људи из европске заједнице - дајте податке званично од МУП колико се људи одјавило са Косова. Испашће да нас има много више него што папири говоре.

Следећи проблем је, замољен сам од стране бивших интегрисаних и неинтегрисаних припадника цивилне заштите да питам шта ће бити са њиховим статусом, јер је својевремено била прича да кроз неки *lex specialis*, правосуђе, полиција и цивилна заштита, сви треба да добију неки вид пензије. Полиција је решена, судство је решено, интересује их да ли постоји неки одговор шта ће бити са њиховим статусом.

Многи млади људи који се баве научним истраживањима не могу да иду на неке научне скупове у земљама у региону и иностранству из простог разлога што немају новца. Мислим да би Канцеларија за КиМ могла да помогне младе људе који би ишли на неке научне скупове који су врло битни из свих области да да неки допринос и учешће да се ти наши млади људи, научни радници, да се протежирају и да представе и себе и Косово и Метохију на таквим скуповима. Многи до сада нису ишли из простог разлога што нису имали новца. Мислим да бисте могли да размислите о томе.

Наша организација ради истраживања о ставовима Срба по питањима безбедности. Алармантан је податак да 71,6% Срба не верује ни Пришини ни Београду. Мора да се ради на повећању поверења у наредном периоду.

Интересује ме став Канцеларије за КиМ а и Српске листе, по питању безбедносних снага на Косову, односно уласка Срба у безбедносне снаге Косова. Ја сам 2005 на скупу овде који је организовала Јелена Анжујска питао тадашње представнике Координационог центра, Санду Рашковић Ивић да ли подржавају улазак Срба у КЗК или не и тада нисам добио никакав одговор. Ово питам из разлога што смо имали неке безбедносне проблеме у Зубином потоку а треба заузети јасан став да ли да Срби улазе или не или неки општи став по том питању шта да се ради, зато што 87% Срба сматра да не треба да се формира Војска Косова а 75% Срба сматра да Срби не треба да уђу у такву Војску Косова. Отприлике имам јасан став Срба, међутим неки људи улазе, највећи улазак је из економских разлога.

Прошли пут сам имао молбу и предлог да господин Ђурић се пријави овде код нас на КиМ и узме пребивалише из техничког разлога зато што је увредљиво за мене као Србина, рекао сам то прошли пут, да нашег и вашег директора Канцеларије за КиМ ограничавају слободу кретања кад може да уђе на Косово, кад не може. Када би имао пријаву, онда не би нико могао да му каже – данас можеш да уђеш или не можеш. Мислим да би боље разумео и проблеме људи овде и био више у контакту. Знам да је ту често.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Верољубе. Господин Душан Радаковић, Центар за заступање демократске културе.

ДУШАН РАДАКОВИЋ:

Хвала на позиву. Ово је први пут да учествујем на оваквом догађају, дијалогу, конференцији. Сматрам да је ово важан догађај, овде видимо око 25 организација цивилног друштва на Косову, које функционишу, углавном по косовској регистрацији, неко од њих има по АПР. Ово је први пут да се у оваквом кругу људи разговара и са представницима Српске листе и представницима Канцеларије о важним темама. Преко хиљаду постоји регистрованих српских невладиних организација. Овде видите 25 таквих.

Много њих је отворено за један или два пројекта и угасе се или ако могу да имају неку корист. Ово су људи који нешто конкретно раде, који нешто производе и где се глас људи чује. Овде су људи у које грађани верују и грађани учествују у активностима, што је важно. Поздравио бих овакав скуп и сматрам дијалог, као дијалог унутрашњи је стварно битно питање за све нас који сви живим овде. Јесте битно за грађане који живе у Србији али мислим да је битно и овде јер тиче се нас.

Ако се вратимо на Бриселски споразум, 80% Бриселског споразума тиче се људи на северу Косова. Учешће у свему том, решавању проблема је веома важно. Мислим да сви причамо о проблему транспарентности Бриселског споразума. Мислим да је један од предлога за вас, Српску листу и господина Ракића и све остале да много више причају не само у медијима него и на оваквим скуповима где ће да објасне или цивилном друштву или грађанима наравно, колико знају и ствари које могу да објасне грађанима што се тиче Бриселског споразума, јер се тиче нас, јер је то наш живот који живимо овде.

Центар за заступање демократске културе је регистрован и по српском систему АПР већ пет година а на Косову је регистрован шесто ипо година. Што се тиче сарадње са Канцеларијом за КиМ, желим овом приликом да похвалим сарадњом са правним тимом, пре свега са Игором Поповићем за многе проблеме које АСДС спроводи преко српских институција. Желим да поменем да смо кроз два пројекта покушали да скренемо пажњу на проблеме које имају српске фирме које су регистроване по српском систему, јер знамо да

је Агенција за приватизацију послала захтев за ликвидацију фирми, тако да пројектом који смо радили покренули смо питање и у сарадњи са Фондом за развој за почетак ликвидације који је Агенција послала за фирму, МТС банка, Телеком, Компанија Дунав, Иво Лола Рибар, Прва петолетка.

Након ликвидације за потраживање *Лола Леша, Лола Зубин поток, Кристал, Јавор, Симпо, Житопродукт, Универзал, Косвик, Земљорадничка задруга, Срболек, Косовскометохијска банка* итд, где смо директно са Канцеларијом за КиМ и правницима, пре свега Дејаном Васићем и осталим адвокатима овде и Канцеларијом за КиМ подносили пријаве тужбе за нека потраживања, које су одбијене, тужбе пре свега за фирму Кристал, Земљорадничку задругу, Универзал, Житопродукт, где се на прави начин видела сарадња цивилног друштва, адвоката и конкретно Канцеларије, нашли смо мост сарадње како би могла наша друштвена предузећа која овде запошљавају велики број људи, покушамо на одређени начин да решавамо проблеме.

Овога ће бити све више. Ту је градоначелник. Зна какве проблеме имамо са Луксовим локалима овде. То ће сигурно бити у будућности велики проблем, са становима које Албанцима потражују што преко Трепче, тако да ће то бити велики проблем. Ми морамо заједно да сарађујемо јер цивилни сектор треба бити ваша десна рука. Знам да многе стране у Приштини, Влада, везане руке за многе проблеме, ту цивилни сектор треба да буде десна рука, помоћ где треба да се погура нека прича, да се покрене неко питање. Много састанака имамо, недељно по три, четири састанка са амбасадорима. Мислим да су то важне ствари.

Даћу предлоге. Рекао сам – већа транспарентност што се тиче Бриселског споразума, разговора са грађанима и да се овакав начин разговора, ако не може, онда бар на месечном нивоу, квартално, барем један састанак, где ништа не кошта овде, следећи пут можемо у Граничици, да разговарамо, јер мислим да је та сарадња врло, врло неопходна и конкретно такође, сарадња са Канцеларијом за Косово и Метохију. Важна ствар је, образовање младих, пре свега мислим младих правника. Знамо да је интеграција правосуђа завршена, много је проблема са којима се ту суочавамо, али један од горућих проблема који ће сигурно бити за годину-две-три дана, ми немамо младе правнике који ће да наследе људе који ће врло брзо да оду у пензију. Тако да, већи рад са Правним факултетом, али конкретно на образовању младих правника, јер ћемо остати, да ће бити упражњена места за наше правнике, да ће морати Албанци по Бриселском споразуму, иако то није дозвољено, морати да их убацимо, јер немамо квалитетан кадар који ће то наследити.

Наставак сарадње на правној помоћи за хиљаде и хиљаде случајева, пре свега у имовинским односима, преко 40 хиљада случаја постоји на Косови, што се тиче

имовинско-правних односа, тако да мислим да већа подршка у свему томе и наравно, мислим да требало би већа сарадња. Ми лично у организацији имамо са Српском листом, али мислим да би још боља сарадња била да Српска листа има већу сарадњу са невладиним сектором и последња ствар – Специјални суд, мислим да се ствара, прошле недеље смо овде имали један важан састанак са људима из Специјалног суда, јер ствара се нека другачија слика од онога што можемо видети у медијима.

Плашим се да ће, да тај суд неће бити само за припаднике, за хапшење, Ослободилачке војске Косова, плашим да ће и бити припадници Српске заједнице, а богоми то не мали број, они су људи неспремни за рад, људи из Специјалног суда, нису направили ни фонд за жртве, буквално немају никакав план, мислим да би требало Канцеларија и Влада и Министарство правде Владе Републике Србије, дати податке што се тиче људи и мучени и силовани и киднаповани из Специјалног суда, мислим да они немају довољно информација, а базирано на тим подацима, подацима о жртвама ће да се праве сутра, Тужилаштво ће правити оптужбе кроз Специјални суд. Ето, толико. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Гордана Ђорић, Удружење жена „Авенија“.

ГОРДАНА ЂОРИЋ:

Добар дан свима. Као што је рекао господин, ја сам Гордана Ђорић, ја сам председник удружења пословних жена „Авенија“ Лапље село, Грачаница, али себе представљам и као привредника и предузетника. Нећу да се понављам, јер колеге, које су овде изнеле своје мишљење, мислим, ми се у начелу сви слажемо по свим овим питањима које су они износили, а ја ћу ипак покренути тему – економија, јер сматрам да је тај економски део јако важан и јако битан, за квалитет наших живота, за опстанак ових људи, за повратак оних који желе да се врате, јер знамо и сами да миграција становништва је била свуда по свету, а не и овде, да долазе и млади људи да раде и у Приштини, и у Митровици, и тако никад пре 1999. године нису ни долазили на Косову, мислим да кажем и пре неколико година.

Тако да је ту важно да ми стварно донесемо одређену стратегију. Ја сам увек планирала и у својој фирми и план рада и стратегију која је јако важна. Не можемо ад хок да решавамо питања тренутно, шта нам значи на пример, да ли је то нама појединцима у датом моменту, или да кажем политичким странкама, и овако, јер ако имамо систем, онда без обзира на промене, да ли то у политици људи или код нас овамо, тај систем ће функционисати и стварати услове за све људе који желе овде да живе од свог рада и нормално да обезбеде боље услове за своје породице, а што је јако важно, стварно, то је основ опстанка нашег, јер знамо, да кажем сигурно, од свих ових одлазака са Косова, ту је сигурна сам 70% разлог, економски део. Јер, ми смо прошли много тежих ствари и пре

1999. године на Косову и Метохији, знате и сами са каквим смо се све ситуацијама сусретали, нарочито у Приштини, ми који смо живели тамо, али се нисмо плашили, нисмо уопште размишљали да одлазимо, али ја не кажем и после 1999.-те, али тај економски део је јако важан за сваку породицу, и они ако немају могућности да ту остваре оно што је важно, да се запосле и да имају те приходе редовне за своју породицу, они ће тражити негде друго.

Е, сада у оквиру свега тога, ја сам и тада изнела пред председником и да кажем оне речи које сам чула од њега, то ме је охрабрило. Јер овако, ја ћу сада да пренесем буквално шта је он рекао. Он је рекао за економске пројекте такве, значи који ће омогућити да се запосли већи број људи у неким срединама у приватном сектору, значи не могу сви да раде у институцијама у држави, има пара. Тако је речено. Е, сада када ми зовемо одређене службе, неке фондове, или су асоцијације, или шта ја знам, шта све није формирано горе у Београду, каже за то немамо пара, имамо за ово одређено, имамо за оно, имамо овако или онако. Ја не могу да схватим, зашто се подаци не добијају са терена од људи који су ту укључени свих ових година и имају фантастичне информације, јер се крећу међу људима и знају шта им треба.

Говорим сада, ако је економија у питању, значи људи који свакодневно сарађују и обилазе те људе који имају ресурсе да покрену одређене пројекте који ће омогућити њихово запослење и запослење одређеним породицама. Значи, треба да имамо ближу сарадњу са таквим асоцијацијама или удружењима, која стварно су дали резултате свих ових година и који имају та сазнања и одређена истраживања, јер ми смо сви, свако од нас је имао у оквиру своје делатности, имао је одређена истраживања која могу да дају један показатељ правог стања. То је једно.

Друго, морам опет да искористим прилику што је ту г-дин Козарев, јер ми је он на прошлом састанку рекао нешто, а ја сада опет морам да вам кажем – верујте г-дин Козарев, мене зову сада стално, можда баш оно медијски када сам поставила оно питање, па су се сетили и они пословни људи са којима сам ја сарађивала пре рата, мислим моја фирма, а и они људи који једноставно имају одличне идеје и имају одређене да кажем, производње које би могли један део да пребаце овде, али им треба сарадња и нормално помоћ државе.

Али, и треба да се повежу са људима који би исто, јер њима ће бити много лакше, ако постоје људи на Косову и Метохији, а постоје такви људи, ја их знам много који би желели, да уступе своје земљиште, своје објекте, који већ имају искуство у том пословном свету, да они имају храбрости нормално. Много је нас који желимо да обилазимо све ове градове на Косову, а онда касније и шире да пласирамо, даље да пласирамо те производе, да ли кроз производњу, ако покренемо нешто, или кроз трговину. Значи, ја вам гарантујем

да ме зову, али ја никако немам ни једну информацију. Нити мене неко зове из Канцеларије за Косово и Метохију, нити ја имам с ким могу да попричам, да добијем те информације, да бих ја преносила људима, да не говорим за позиве које имамо свакодневно и посете у нашем Удружењу, за оне мале мини пројекте које желе да покрену, да не кажем само наше чланице, жене, него и људи, мушкарци, те мале производње и ја сада не знам шта да им кажем.

Ево, ја сам то на своју руку рекла да ћу сада покренути да кажем, послати један позив свима онима који имају идеје и напишу пројекте, донесу код нас да ми онда заједнички са тим пројектима одемо и у Канцеларију за Косово и Метохију, одемо и у одређене амбасаде са председницима општина које имају уске везе са одређеним амбасадама, где имају та средства за финансирање таквих пројеката, али да буде то организовано и да ми стварно имамо нешто испред нас, али без ваше помоћи, без директног контакта, свакодневног да се разумемо, али не оно зовеш и чекаш недељу дана да ти се неко јави, па онда они у тој фризи, извините, па не може да контактира у вези тога, него онда јавиће се па, него да ми стварно имамо особу са којом можемо да будемо у контакту, која може да нам да информације, да ми преносимо информације нашим људима који желе да овде покренемо економски пројекат.

А, да не причамо и оно, исто је јако важно, не да ви сачувате комору Косова и Метохије, те раднике, него да покренемо асоцијације, привредне асоцијације, стручне асоцијације које могу нашим људима да дају основно онај путоказ, да би они могли да буду успешни у том свом мини пројекту и нормално да буду одрживи, што је јако важно. Ето, да не дужим.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Гордана. Гђа Оливера Милошевић, Удружење пословних жена.

ОЛИВЕРА МИЛОШЕВИЋ:

Ја сам мислила, да се ја не базирам толико на та политичка питања, али бих хтела да потсетим све овде, мени драге људе, јер се знамо. 1999. Године, када је Митровица била град духова, без деце, ми то сви добро знамо како је изгледало 1999. Године, ми нисмо опстали овде због пара, а пара нисмо имали, колико се ја сећам тог тренутка, остали смо зато што смо хтели да останемо и да опстанемо и да се изборимо за нешто што је наше. Нажалост, југ нас није толико послушао, и онда је остао север да брани и целу територију јужно од Ибра. Први пут, захваљујући овој политици коју води СНС, у задњих три године – четири, ми имамо овакве разговоре и имамо те институционалне разговоре, а који од вас нико не наглашава да постоји.

Жао ми је, што ја немам дуплу регистрацију, јер ја сам била притиснута од 1999. Године, да имам УМНИК-ову регистрацију и ја сам то поштовала, и када је било условљено у косовском, да имам косовску регистрацију и да платим порезе на плате и доприносе, тамо. Главни циљ и фокус мог рад је био у задњих 18 година хиљаду запослених људи привремено, то није мала бројка. Привремени послови су подизали капацитете овог града и економски их ојачавали. Преко двеста грантова подељених од међународних заједница, а сада са вама заједно то може да иде још много брже и много јаче.

Мој фокус данас јесте, на категорију жена које су 1940. Године, па на више, јер када сам ја била млада, пошто се стално говори о младима, ја сам пре 18 година била веома млада, а данас сам ни млада ни стара у својој 49-тој години, и та категорија жена бих рекла од 40-те па на више, нема могућност запошљавања по правилима и по прописима, а изнела је терет, децу смо изродиле, углавном свака жена, макар у Митровици, има троје деце, ако не и више. Бориле смо се, радиле смо, сада нам треба помоћ да ми то превазиђемо и да упослимо ту категорију жена које су остале без посла 1999. Године, које су радиле све и свашта да би издржавале своју породицу.

А сада треба та помоћ конкретним пројектима који би били ван институционално, јер не може све тренутно држава да запосли Србија, или како би ми рекли, сада би сви у фотеље, него да преко прелазних пројеката са Владом, ову политичку ситуацију која иде испред нас, а ја видим да није ни мало лако нашим представницима, ко прати медије, да данас будемо конкретни и да конкретним питањима отварамо очи једни другима и да можемо да видимо, како да идемо даље.

Мој предлог је – само пројекти привременог запошљавања, донације за покретање бизниса да људи имају да преживе, а за веће индустријске капиталне инвестиције, ту је држава, она мисли на нас и ја мислим да ће да нађе програм прави. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Оливера. Г. Љубиша Мирчић, „Косово лив Комити“.

ЉУБИША МИРЧИЋ:

Добар дан, хвала на позиву. Ја ћу мало заокренути ову тему, бар из једног угла, али тиче се унутрашњег дијалога, не толико колико предлога, него колико долазе изазови. У организацији у којој ја радим од 2001. Године, можда најбоље пример има, сарадња са локалном самоуправом и на неки начин и мотор развоја општине Зубин Поток, која се ослања на стратегије које смо ми радили задњих претходних 12 година. Проблеми на Косову су, можете чути, увек дискриминација, економски национализам, приступ, ево сада причамо. Привредници не могу да уђу у велике ланце на Косову, а не могу ни да

извозе у Србији због оптерећења које има и због административних и неких других баријера.

Проблеми су и административне природе. Овде причамо о документима. Ми живимо у паралелним браковима. Ко има деце, не могу да добију документе, јер су рођени у Србији, јер су овде 2000. – 2001. Године били нехумани услови у породицишту, тако да уз помоћ Србије, већ давно давали смо некакве предлоге да и Србија чак и суспендује Споразум о слободи кретања, док се не реше ти проблеми, једноставно да Косово почне да ради своје обавезе према својим грађанима. Дакле, то је, али неки рокови за то су прошли. Овде хоћу да кандидујем једну другачију тему и да причам нешто о себи, иначе ја долазим из Зубиног Потока и радим и бавим се само Зубиним Потокком.

Један нови моменат који се дешава на Косову је, нови пројекат – Ново Косово, Термоелектрана од 500 мегавата за који је косовска Влада потписала и кредит и ради са „Глобоконтрол“, од милијарду и петсто седамдесет милиона, мада процене су да ће она изаћи преко три милијарде. Ја на такву електрану од 500 мегавата, када би постојало сутра њено постројење за хлађење воде, за хлађење те турбине од 700 келвина, да би се спустила на 10 од онога што се узима, потребно је 29 метара кубних у секунди. Једноставно је и одговорно питање – а, где ће да нађе ту воду?

Овде се поставља то главно питање, ако би сада амерички капитал ушао на Косово тако инвазивно, не причам само о Зубином Потокку, овде је цео север на тако рећи на дневном реду, како би се онда спровео тај пројекат, поготову, ако су тачни услови кредита, да ће за пет година да се враћа главница. Што значи, да цела инсталација мора бити оперативна што пре. По којим условима ће они радити експропријацију, јер овај тренутни аквадукт који има, он не може да транспортује више од 17 кубика у секунди и он се користи за иригацију.

Што значи, капитална улагања би предвиђала још и неко постројење транспорта воде од мале бране или од језера у било каквом погледу. Поставља се отворено питање, прво става Владе Републике Србије и како ће да се постави према томе, јер ће и Стејт Департмент, вероватно по томе креирати своју политику у односима Србије, Београд и Приштине, али ја ћу, себи поставити питање – како очекивање има Влада Републике Србије од нас, да ли ћемо ми се укључити некако у тај процес и како ћемо имати? То није тема за одговор овде, али то је тема као постављено питање, да се о томе дебатује, или ћемо ми, као што је неко рекао на једном скупу у Београду, телима бранити имовину.

Ја мислим, да то је тема замрзнутог конфликта, бранити телима имовину, је тема замрзнутог конфликта, ако желимо да избегнемо, а не верујем да постоји и мотивација. У том смислу, ја мислим да би требало да се озбиљно позабави и да се на неким вишим

нивоима, стручним нивоима, анализира ова тема, јер она ће дефинисати и решења о унутрашњем дијалогу. Неке друге предлоге које би можда имао, у праву је Макса, не можемо ми давати, и излазити из оквира који је законодавни, али једноставно, мала решења Влада може да уради. Касно је рецимо за суспендовање Споразума о слободи кретања, неки делови, није касно. Можда се изврши притисак, како би косовска администрација била натерана да спроводи оно шта је њихова уставна обавеза према својим грађанима и ви би имали апсолутну подршку, чак и међународне заједнице, јер сви су аргументи на вашој страни, када ми погледамо каква је дискриминација не терену, она је потпуно отворена, она је потпуно сурова, она чак није ни прикривена и сви виде и сви је широм затворених очију гледају, чак и не осуђују.

Ако би таква једна иницијатива дошла у Владу Републике Србије, она не би носила никакав ризик, бар је то моја процена, не могу ја тако да, постоји још низ таквих мера које можете да урадите, који би олакшали живот грађанима на Косову, имате овде људе који су имали предлоге и документа, сигурно је да нешто можете да урадите по овоме. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Љубиша. Аца Митић, изволите.

АЦА МИТИЋ:

Добар дан свима. Захваљујем се на позиву и на шанси да данас ево заједнички причамо о проблемима. Међутим, пуно тога се рекло, па бих ја можда неке ствари сам желео да кажем, али оно што је прошло да је јако битно, јесте – да би се дефинитивно бисте ви као доносиоци одлука, представници Канцеларије за Косово и Метохију Српске листе, заиста ми имамо заиста велики да кажемо, капитал. Имамо младе људе који се јако добро образују на нашем универзитету. Ми смо релативно скоро пре две недеље са г-дином Суботићем, са председником Универзитета у Приштини, имали један форум са омладинским едукативним клубом Синергија, где смо заиста видели које су то шансе, које пружа овај универзитет за младе, а шансе су и те како велике. Ту су разни програми које млади имају на располагању и који га користе. Са друге стране, ти млади људи, подаци показују, ако се не варам опет, подаци Синергије да око 80, и нешто процената младих људи жели да напусти север Косова и Метохије.

То је управо једна шанса коју бисмо можда требали да спинујемо, на начин да изградимо друштвено-политичке капацитете од управо тих младих људи и да Спрска листа види и да сви остали виде, које су шансе у младим људима, да се изгради капацитет њихов, како би могли у будућности да политички делују, из разлога што су млади увек били носиоци друштвених промена и искрено сматрам да би требало да се поспеши и тај политички активизам код младих. Ми смо заиста сведоци да постоји омладински

активизам и заиста велики број волонтера на северу, али и политички активизам између омладине донекле мања. Мислим да би можда требало да представници Српске листе узму то у обзир и да видимо да се уложи у капацитет младих људи који ће у будућности бити носиоци друштвених промена.

Можда бих се вратио на финансијски део, а то је да око 70 и нешто процената ако се не варам, људи су на неки начин, одн. на било који начин зависни од буџета Републике Србије. Оно што је јако битно је, да се одржи финансијска сигурност Срба на Косову и Метохији и да се настави финансирање из Београда. Једино тако ће српски народ успети да опстане овде. Ми смо имали ситуацију и након почетка унутрашњег дијалога и посете председника Александра Вучића, да се види које су то потребе грађана. На сваком округлом столу смо видели на који начин грађани живе, шта је њима потребно, тако да је заиста можда потребније изградња једне да кажемо, социјалне карте становништва и да видимо које су то најугроженији становници и да се њима помогне. Такође, неизоставна ствар са којом би закључио јесте – да смо споменули већ неколико пута, да је велики број, желим да кажем и младих људи, једину шансу види, да се запосли у државном сектору и на жалост то није могуће.

Треба радити на промени свести, пре свега код младих људи да не могу сви у општинску управу, не могу сви да добију фотеле и да је привреда једна велика шанса за све нас, за младе људи и за све остале, да се просто покрене привреда, да се покрену старт ап предузећа и да млади људи нађу своју шансу, што би се рекло, да заблистају на неки начин, како би могли самостално и одрживо да свој опстанак обезбеде овде. Толико.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Ацо. Јована Стојановић, Омладински едукативни клуб "Синергија".

ЈОВАНА СТОЈАНОВИЋ:

Хвала. Захваљујем се. Моје име је Јована Стојановић и ја сам овде данас испред "Синергије". "Синергија" је омладински едукативни клуб који постоји већ пет година и оно што ми радимо јесте да окупљамо младе људе. Данас, тренутно тренутно бројимо 240 волонтера на територији Косовске Митровице. Поред тога, то нису само људи из Косовске Митровице, већ и многобројни студенти са стране, било да су то људи из Крушевца, Прокупља, или неких других градова и поред тога, то су људи из различитих енклава, као што су Штрпце, као што је Грачаница и многа друга места која постоје на Космету.

Оно што бих ја желела да кажем, причам данас у име младих људи који су део наше организације, али и уопштено виђење младих људи, читаве ситуације и унутрашњег дијалога који се тиче Косова и Метохије. Млади људи данас, као што је Аца и пре

напоменуо, јесте да желе да оду из Митровице, желе да оду са Космета. Наше истраживање из 2016. године је показало да 80% младих људи жели да напусти север Косова, што говори о чињеници да, куда иду ти млади људи, шта је то што им смета овде, а то је сама неизвесност ситуације. Поред тога, једна од ставке коју су они нагласили да је јако битна јесте и безбедност. Безбедност, сви знамо да је ово студентски град. Нама економски град је подржан највећим делом студентима. Захваљујући њима, има их око 10 хиљада. Ми успевамо да кажемо, да се економски издигнемо у односу на друге делове и друге покрајине наше покрајине.

Оно што бих желела овде да нагласим, јесте да имамо као студентски град, имамо доста студената, али држава ради нешто по томе да их и задржимо овде. Као што можете видети, недавно сам пратила у медијима, да постоји негативан тренд што се тиче студената. Сваке године је све мање и мање студената и све мање уписује универзитет у Приштини који се налази са седиштем у Косовској Митровици. Самим тим можемо видети у суштини да млади људи губе интересовање. Овде не виде перспективу што је још један од, да кажем, горућих проблема.

Поред тога, навела бих још да знам да наши волонтери имају могућност да путују у различитим деловима Европе, међутим, као проблем, јављају се путне исправе, као што сте сами напоменули, не бих желела да много дужим око тога, али визе су оно што их спечава да се даље усавршавају и као што сте напоменули пре мене, капацитети који млади људи данас поседују и потенцијале, могу се много боље искористити, ако их задржимо овде. Ако се и даље наставља тренд одлива мозгова, нажалост, остаћемо без квалитетних људи који ће сутра бити на одговарајућим позицијама да управљају или да доносе важне и битне одлуке. Поред тога, желела бих још да кажем да ми као омладински клуб више радимо на томе да укључимо младе у процесе доношења одлука.

С тим смо и организовали низ дебата где смо их спојили са различитом представницима општине, различитим представницима из нашег окружења на територији све четири северне општине, тако да један од мојих предлога јесте – да што више младих укључимо у различите процесе, пре свега процесе који се тичу доношења одлука. То је све од мене. Хвала на позиву и ако буде прилике, укључићу се даље у дебату.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Јована. Сада реч дајем г. Марку Ракићу, невладина организација "Линк".

МАРКО РАКИЋ:

Хвала свима. Ја сам Марко Ракић. Хвала вам пуно што сте нас позвали и хвала на поверењу које сте нам указали тиме што сте организовали округли сто који се и тиче ове теме – унутрашњег дијалога о решавању питања Косова и Метохије. Што се тиче тога,

мислим да је већини нас овде први пут да учествујемо на једном округлом столу од кога се очекују конкретни резултати на терену који такође нису ни мало лако оствариви, а још је нереалније очекивати од нас да ћемо дати неке идеје које могу дугорочно решити проблеме који се овде већ неколико деценија нагомилавају. Ми, као организација Локална иницијатива Линк, се генерално бавимо младима и оно што нас брине јесте да имамо истраживање из 2016. И 2017., чули смо податке и од Актива и од Синергије, а то је да око 50% младих људи жели да напусти територију севера и целог Косова и Метохије.

Ми смо радили истраживање са младима на територији свих општина у којима живе млади. Оно што је такође интересантно је, да из разговорима са тим младима, неким дубинским интервјуима није то само њихова жеља. То је такође и жеља њихових родитеља, родитеља који раде у државном сектору, родитељи који имају своје бизниси и који просто не виде перспективу своје деце на територији Косова и Метохије.

Тај тренд нећете толико моћи да запазите у Митровици, јер Митровица сваке године добија одређени број младих људи, пошто је позната као универзитетски град, али у општинама које су на периферији, да тако кажемо да нико не замери, у Зубином Поточу или Лепосавићу, Лешку, као делу Лепосавића или Звечану, и те како можете да видите одлив младих људи који, или дођу да студирају у Митровицу, а већи део иде да студира у Београд.

Оно што је за мене забрињавајуће је, да се универзитети тиме уопште не баве. Напротив, не бих желео да никог јавно прозовем, али је мој проблем у томе што Правни факултет није изнео ниједан став о Бриселском споразуму, зато што Медицински факултет даје бесплатне курсеве немачког језика. Знамо што значи, зато што Економски факултет колико је мени познато, нема јасне стратегије за развој Косова и Метохије и да кажем региона севера Косова.

То су неке ствари, иновативне технологије на северу Косова не постоје. Приштина град, је велики технопарк. На северу нема ниједног курса за ИТ технологије. Знамо да је у Србији друга растућа грана по извоз ИТ технологија. За то не постоји препрека. За мене постоји проблем. Мислим да то можемо да овде инсталирамо на било који начин да покушамо да младима дамо прилику да се запосле и да овде виде перспективу, јер драго ми је да постоји иницијатива и драго ми је да Србија мисли на нас. Али, мислим да и ми сами морамо да бринемо о томе и да радимо на томе да што већи број људи остане. Јер, цабе сва решења и сви договори ако нема младих људи који ће овде привређивати и радити и зарађивати. Толико.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Господин Милосављевић, невадина организација "Асед". Изволите.

БОЈАН МИЛОСАВЉЕВИЋ :

Хтео бих да изразим задовољство што сам данас овде и зато што постоји унутрашњи дијалог где можемо да саопштимо своје ставове представницима извршне власти Србије. Оно што је овде евидентно, малтене видимо синергију неколико организација и да сви имамо заједничке проблеме. Од слободе кретања, правилне употребе језика до личних исправа, венчаних листова, личних карата, итд. Затим, визне либерализације. И видимо да је та борба у јеку. Да свако на свој начин води ту борбу и да је бремене велико на невладиним организацијама и цивилном сектору уопште. Многе анализе из других организација овде показују да је тај тренд мишљења и ставова о одласку у порасту. И то је један од оних тихих, потенцијалних великих проблема где једноставно постоји опасност да изгубимо младе. Мислим да држава Србија много више треба да постане видљивија. Наравно да јесте видљива и ми то примећујемо. Али, треба то да виде и млади на много више аспеката и кроз многе пројекте. Да видимо Републику Србију, то јест, да и млади учествују, да могу да виде света. Због самих виза нису у могућности.

Дакле, они су малтене осуђени или на енклаве или на своје општине где немају могућност да оду и да виде и стекну нова искуства. Такође, сложио бих се са многима да можда ти напори Републике Србије су и финансијски захтевни. Али, треба уложити у дигиталне технологије. Мислим да је то тренд који треба да се искористи, да барем то пружимо младима. Сви су они у контакту са телефонима, са том врстом технологије. Али, нису искористили на прави начин. А, мислим да ту лежи огроман потенцијал.

Да закључим, потребна је још већа видљивост кроз пројекте за младе. Затим, за привреднике. Мислим да овде постоји проблем те свести о том предузетништву, да се та предузетничка свест све више увуче у подсвест младих и да свако преузме судбину у своје руке, да не могу сви да чекају на локалне самоуправе или друге институције, да буду запослени. Већ, да сви заједнички дамо допринос томе и као невладине организације да утичемо на изградњу бољих наших заједница.

Изнео бих предлог за бољу сарадњу са представницима власти, да се оформи неко тело које ће боље да повеже невладине организације. Ово је идеална прилика и можда је прва до сада када у оваквом броју водимо дебату. И јако је позитивно и охрабрујуће. Али, чисто да се размисли о томе да ли можда постоји нека варијанта да се оформи неко радно тело које још ближе да повеже и организације, са циљем да се обезбеде и бољи услови у својим заједницама и у сваком другом сегменту. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Господин Иван Николић, изволите.

ИВАН НИКОЛИЋ:

Чињеница је да су сви проблеми углавном већ поменути. Али, никако да се одупрем неком свом утиску и желео бих да то поделим са вама. И кроз неколико практичних примера када већ причамо о неким проблемима који су алармантни, а тичу се Срба са Косова.

С обзиром да сам у целом друштву активан још од 2005. године, а да је ово прва прилика да учествујем на једном оваквом Округлом столу са представницима Владе Републике Србије, изазива у мени различита осећања. Не знам да ли сам у овом тренутку срећан и задовољан што ми коначно на овом папиру пише име и презиме ћирилицом. И уместо оног албанског Q стоји слово Ћ. Или сам помало љут што се ово тек сада дешава. Тако да нека то буде први апел уз поздрав да је ово свакако одлична иницијатива, да ово буде први апел да се овако нешто много чешиће и много интензивније и у осталим српским срединама организује.

Зато на самом почетку нисам рекао – хвала што сте ме позвали. Напротив. Мислим да ви треба да кажете свима нама који смо се одазвали данас и који свакако, а то показује и документ о коме је мало пре причао Макса и неке чињенице које је помињао Љубиша. Свакако имамо пуно одличних, тачних информација о тренутном стању, да се понекад и запитам да ли ће и Канцеларија за КиМ имати довољно капацитета да све погледа, прочита, анализира и на основу тога направи неку стратегију.

Укратко ћу да поменем један пример који је на мене оставио озбиљан утисак. И сетио сам њега када су моји другари из омладинских организација причали о одличном стању када је у питању образовање наше деце. Радим и као просветни радник. И причали смо о неким стипендијама и школовању у иностранству. На тренутак ми је то можда и било смешно, јер моје неко искуство говори нешто сасвим другачије. А, то је још једна од оних ситуација када ми Срби знамо да често зажмуримо и да се са тим не помиримо. Кроз тај практичан пример ћу и да поменем тај случај и да закључим ово кратко излагање.

Имао сам то задовољство да будем модератор једне дебате на којој је учествовало 10 Албанаца, средњошколаца и 10 наших средњошколаца, мислим Срба из наших средњих школа на подручју Грачанице. Потрудио сам се максимално да изаберем своје најбоље ученике и у тој вербалној дискусији коју сам ја врло пристрасно модерирао, морам да кажем и непрофесионално са моје стране, су наши клинци, да их тако назовем, изгубили отприлике као ФК Грачаница од Звезде на оном пријатељском мечу. Неких 7 : 0. То је једна чињеница која је стварно поражавајућа и на коју треба да обратимо пажњу.

У Грачаницу се у основну школу сваке године упише све већи број ђака. Али, исто тако су моје колеге из средњих школа приморане да обилазе ромске махале и убеђује родитеље ромске деце да уписују средње школе не би ли одељења постојала и не би ли

они остали да раде ту где јесу. Ето, нека то буде један од проблема на који бих ја да апелујем, да се о томе мало више размисли. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Господин Миодраг Ранчетовић, изволите.

МИОДРАГ РАНЧЕТОВИЋ:

Данас сам овде испред омладинског едукативног клуба "Синергија". То је омладинска невладина организација. Хтео бих да се захвалим представницима власти што учествују у оваквом скупу, догађају где може да се чује глас свих нас који радимо са мало ширим аудиторијумом младих на северу Косова, уопште и у целој Покрајини.

Моја колегиница и сви ви сте навели неке проблеме који већином муче нас Србе и остале неалбанце на северу Косова. Али, хтео бих да мало и похвалим рад, а кроз ту похвалу и да дам позитиван пример.

Као што је колегиница напоменула, имали смо до сада неколико дебата са представницима и Српске листе, уопште, владајућом партијом овде на северу Косова где су наши чланови. И између осталог и са господином Гораном Лакићем, где су наши чланови имали прилику да искажу своје проблеме и да се чује њихов глас. Донекле, не бих рекао да је то много утицало на ту одлуку. Али, то неко наше истраживање које смо радили две године где се спомиње да би 80% младих отишло са севера Косова. Рецимо, општина северна Митровица је утицала на то да се распише 300 места за младе, где би они могли да раде и да опстану овде.

Надовезао бих се и на оно што је Марко напоменуо, да је мало тог технолошког и уопште, ИТ сектора овде на северу Косова. Као студент Факултета техничких наука бих похвалио Канцеларију за КиМ која је отворила Центар за развој каријере на Факултету техничких наука, где смо покрили на неки начин тај ИТ сектор. Али, као што је напомену мало пре, општа је потражња за тим сектором у свету. То би требало да се доста шири и то је уствари будућност индустрије уопште код нас на северу Косова. Мислим да су баш ти неки пројекти који би доста утицали на останак српског становништва овде и запошљавање, што су иначе и највећи проблеми. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала. Госпођа Лазаревић, изволите.

ЛАЗАРЕВИЋ:

Драго ми је да сам овде са пуно познатих лица, јер смо у сектору доста дуго. Не бих да дужим, јер смо дуго овде и већ разговарамо о јако сличним темама. Само бих рекла

да у цивилном сектору пре свега је нама потребан унутрашњи дијалог. Зашто? Зато што видим да сви ми имамо разне стратешке документе и акционе планове. Па, не би било лоше да сви седнемо заједно и ставимо на сто све то што имамо, а господин Игор Симић је задужен за рад и сарадњу са невладиним организацијама. Па, он би могао да дође, покупи све то и онда да заједно на неким наредним радним групама развијамо наредне кораке, шта даље.

Економско стање мора да иде уз руку са образовањем. А, нама је јако потребна реформа образовања. Не можемо више да имамо 50 психолога и 50 педагога. Можемо да имамо и још 300 нових радних места и ми јесмо захвални на томе, али не можемо да упослимо људе по професији. То је јако важно. Фонд за север Косова је нама јако битан. И цивилном сектору и грађанима. Зашто цивилном сектору? Зато што сматрам да цивилни сектор може да допринесе развоју одређених пројеката, економских пројеката који би унапредили развој севера Косова и на тај начин задржали и младе људе и жене од 40 и више година, итд.

Још један предлог, а то је да ако већ организујемо овакве састанке да ти састанци буду тематске природе, па да један састанак буде везан за социјалну заштиту, други за здравство, трећи за школство, итд. Нисмо поменули здравствени систем који је нама јако важан. Мислим да је за Србе најважнији систем образовања и здравствени систем, који је нама бесплатан и који је на неком завидном нивоу.

Међутим, има и ту доста проблема на које ми као цивилни сектор морамо да утичемо. Мора да се побољша систем и здравствене заштите и образовања. Када бисмо стигли, верујем да би сви остали млади људи били задовољни и остали на овим просторима.

Ја бих као део цивилног сектора, желела да изразим заинтересованост да свим локалним институцијама, општинама и осталим који јесу младе институције, функционишу уназад пар година, а знамо да у Лепосавићу, Зубином Потоку, Звечану, још увек не постоје сва одељења, да будемо партнери у изградњи јаким институција. Нама су заиста потребне јаке институције, квалитетни људи који ће обављати своју функцију доследно и бити ту за грађане.

То је моје мишљење и мислим да заиста ми из цивилног сектора можемо доста да допринесемо у развој јако битних стратешких докумената, акционих докумената и свих осталих и да тиме помогнемо развоју сваке општине по на особ. Хвала.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Сања. Емилија Ивић, невладина организација "Омладина напред", Грачаница.

ЕМИЛИЈА ИВИЋ:

Добар дан и од мене. Поштовање свима. Желела бих да вам се захвалим на позив зато што ми је први пут да учествујем у оваквој једној дебати, дијалогу. Оно што мене занима као студента медицина Приштинског универзитета у Косовској Митровици, уопште као једну младу особу која живи на Косово, као што су већ сви млади рекли, оно што је главни проблем, шта држава Србија планира да уради како би младе људе задржава овде на територији Косова и Метохије?

Напоменула сам да сам студент медицине из разлога што посебно здравствени радници, уопште студенти медицине, планирају да по завршетку студија напусте територију Косова и Метохије и свакодневно смо сведоци да напуштају и да су у потреси за неким бољим животом.

Зашто би сви били у потрази за неким бољим животом, када постоји могућност да бољи живот створимо управо овде? Зашто би били радна снага негде где смо потребни, када смо најпотребнији овде својој домовини? Сматрам то један од главних проблема младих.

Зашто помињем младе? Као млада особа која живи овде, знамо да су млади основно друштво и будућност, ако желимо здраву будућност и да имамо здраву основу друштва, онда мислим да треба мало више да се бавимо питањима младих и да их што више укључујемо у овакве неке разговоре. Битно је мишљење младих, да их припремимо за даљу будућност.

Такође, не само адекватно образовање формално, него и недовољно не формално образовања, где би млади људи стекли вештине и јавно заговарање, уопште неке политичке вештине, нешто што би им помогло да буде део свега овога. Треба више тог неформалног образовања, мислим да је то једна баријера где млади не учествују у оваквим видовима разговора.

Такође бих ставила акценат на проблем документације, као студент и као неко ко живи овде јесте да због неадекватне документације не учествујемо и у студентским разменама и у неким научно-истраживачким разменама. Уопште, могућност кретања нам је отежана као грађанин који живим овде.

МОДЕРАТОР:

Милорад Радомировић, невладина организација "Екологика".

МИЛОРАД РАДОМИРОВИЋ:

Поздрављам све присутне и захваљујем се на позиву. Ја сам представник организације "Еколоџика". "Еколоџика" се бави заштитом животне средине. Истраживања о заштити животне средине су поражавајућа. Предлажем једну тему, да се о томе мало више разговара.

Изузетно добро познајем проблеме нашег наредна на територији севера Косова. Сви су углавном говорили о истим проблемима. У решавању тих проблема урадили смо веома мало. Омладина, образовање нам је на најнижем могућем нивоу. Присутан сам био на састанку где су поражавајући одговори били на општим питањима, из опште културе, знања.

Игром случаја сам у спорту, директор сам Одбојкашког клуба „Косовска Митровица“. То је клуб који се такмичи у првој лиги Србије, који је пред гашењем. Немамо разумевања од људи који воде наш град, општине, привременог органа, преко српских прваних институција.

Од 2008. године, колико сам у клубу, из најнижег ранга, достигли смо прву лигу Србије, чак смо имали шансе да уђемо у виши ранг, у прву лигу Србије. Нико за то није имао разумевања, нико нас није позвао да решимо тај проблем. Новчана средства која су нам потребна су минимална.

МОДЕРАТОР:

Јелена Савић, Бизнис центар Звечан.

ЈЕЛЕНА САВИЋ:

Иако долазим из сектора који се бави бизнисом и предузетништвом, покренућу неке друге теме.

Прво, данас сам изузетно поносна је јер своју друштвену одговорност могу да покажем и донесем у правом светлу те речи као Српкиња. Хвала мајци Србији што је данас ту, што је увек ту.

Имам двоје деце, и никад у животу ми није пало на памет да одем негде ван Косова. Када би моја деца сутра затражила да оду негде, искрено би им рекла да су им врата широм отворена, због немоћи да им објасним масу неких ствари које се данас дешавају.

Изузетно сам срећна што се већина мојих колега из цивилног сектора изразила на начин који ме изузетно задовољио. Углавном су сви рекли, дотакли се онога што смо ми својим искуством већ овде дожили.

Највише емпиријско искуство које држава Србија има, при том се везујем на север Косова, налази се у цивилном сектору. Сво знање, све податке, све резултате, сва искуства, сво људство које имате, а које може да пружи нешто генерацијама које би требало да дођу и да се запошљавају и да раде, то смо ми.

Могу да кажем да, обзиром на природни прираштај, који је тренутно на Косову, још увек држи примат у Србији, а шта ћемо ми са тим природним прираштајем. Имамо доста деце, имамо доста студената. То су све деца која негде треба да раде, која треба да покажу своје знање. Како ће га показати, ако им не омогућимо шансу да стекну неко искуство?

Мислим да је инвестирање или оснаживање цивилног сектора на северу Косова, простор где можемо деци да пружимо шансу за праксу и шансу за доказивање. Цивилни сектор подразумева масу делатности, тако да свима можемо да пружимо равномерну шансу.

Хтела бих још да кажем да не можемо да чекамо да се некад нека ситуација реши. Физички се ми налазимо где се налазимо и то је неминовно, никада нас нико неће одвојити од Албанаца, нити ће нас изместити негде на било који крај света. Морамо да живимо у таквој ситуацији каква јесте. Морамо решавати ситуацију корак по корак. Шта то значи? Ако се данас десило да су нам људи незапослени, ајде да покрећемо мале бизнисе. Да инвестирамо. Људи су, као што је рекао колега Верољуб Петровић, по истраживању 70 и нешто посто, нити верујем тамо, али сви они кажу мајка Србија. Морамо да гледамо у решење, не у проблем.

Хтела бих да се осврнем на изјаву г. Радомировића, молим вас покрените питање спорта и инвестирање у спорт, у град и у омладину. Ја мислим да нигде не постоји гора ситуацију у Србији.

Пет минута је исувише мало времена да изнесемо своје искуство. Врло паметан предлог за тематске дискусије, јер свака тема носи са собом и уплиће у себе много других ствари. Хвала.

_____:

Везано за приватни бизнис, тачно је да сви не можемо да се запослимо у државним институцијама, има простора у приватном бизнису. Шта може власт да уради?

Приватници у северном делу не плаћају порез, струју, врло мало плаћају. Не плаћају како се плаћа, а искоришћавају нашу омладину.

Имате пример, 80% људи који су завршили факултет раде за 150 евра шест дана у недељи, по осам сати. То није тржишна цена. Мора да постоји минимална цена, која би била за све. Свако формира цену како њему одговора, то нема нигде у свету.

МОДЕРАТОР:

Рекао сам на почетку самог дијалога да овде нећемо проверавати сваког да нас појединачно. Свако говори из свог личног, професионалног или искуственог угла. Ако будемо кренули на такав начин, вратићемо се на сам почетак.

За сада дискусија тече на врло културан начин, много боље него што смо то имали на неким другим местима. То говори о квалитету, не само професионалног, већ и људског квалитета сваког од вас појединачно, који чините цивилни сектор овде на Косову и Метохији.

ЉУБИША _____:

Врло једноставно, није контра-аргумент, али примите једну филозофију капитализма. Тржишна цена је оно колико је вољно, човек који је приватник, спреман да плати и онај који је спреман да да рад за ту надокнаду. То је тржишна цена. Социјализам више не постоји.

Још једна опаска, Звечан, Митровица је затрована тешким металима. Ја моје дете нећу послати поред Јаловишта да игра фудбал. Нећу га послати да дише или трчи тамо. Нађите неку ефикасност, ви сте цивилни сектор. Ефикасност која може да буде од добре користи. Они неће дати никакве паре.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Љубиша.

ИВАНА ВУКАШИНОВИЋ:

Желим да одговорим на Јеленину констатацију да се спортска хала гради у општини Звечан. Исто тако, желела бих да се осврнем на Душанову информацију да, како креће суд да ради, ми нећемо имати правнике. Правнике нећемо имати зато што људи одлазе у Београд да студирају. Након завршене прве године факултета овде, они се прабацују у Београд, или по завршеном факултету иду у Београд. Мислим да сви треба да се питамо зашто је то тако.

Мој одговор је да млади не налазе уопште овде решење, нити разлог да остану. Ја сам мајка, своје бих дете одмах послала у неки перспективнији град, не видим овде перспективу, уколико ускоро не добијемо конкретна решења за будућност просвете, здравства, итд. Безбедност се подразумева.

МОДЕРАТОР:

Хвала, Ивана. Изволите, Ружице.

РУЖИЦА СИМИЋ:

Осврћем се на основна људска права и на законе. Увек осећам потребу да некако имамо више утицаја на законе који се доносе у Приштини. Оља је ту, биле смо неколико пута принуђене да слушамо жене које говоре о жртвама силовања у вези рата у Приштини. Тај закон је донет на Косову.

Постоје други закони. Ја чујем од Албанки да су то дискриминаторски закони, јер нису обухватили све жртве силовања, итд. Али, ми као жене, представнице и Српкиња и Албанки, Бошњакиња и Туркиња, не видимо да ли смо у довољној мери заштићене тим законом.

Живела сам у Приштини, радила у Црвеном крсту, слушала и гледала и киднаповане жене, жртве силовања и знам да то постоји и у српској заједници, знам да је тешко отворити жену, да она дође и каже – ја сам жртва силовања. Можда више и нису живе. Ја заиста имам на савест, да ништа као женски покрет не можемо на томе да урадимо, да одбранимо достојанство наших жена, и да оспоримо те цифре које су кардинално велике.

МОДЕРАТОР:

Уколико желите да додате нешто везано за дискусију, отворено је. Молим да се држите теме. Што се тиче питања, на почетку сам рекао да не дајемо одговоре ни на каква питања.

Председник Вучић је више пута поновио да немамо унапред припремљеног решења, већ да је свако од ових мишљења, допринело да сутра када се изађе са неким предлогом, иза њега ће стајати информације које су дошле са оваквих места када су одржавани различити округли столови. Душане, изволи.

ДУШАН _____:

Надовезаћу се на Ружицино излагање. По документима које је оформила бивша председница, сматрају да 20000 жена албанске националности је мучено и силовано. На једном скупу где сам ја рекао, представили су да има 11000 нежељене трудноће. Био сам

превише саркастичан и рекао да ми дају списак 11000 Срба на Косову. Сад нас има 130 и нешто.

С друге стране сматрају да нема ни једна жена српске националности, силована и мучена током рата, специјално 99-те године. Базирано на сведочење тих жена, Специјално тужилаштво ће правити тужбе за све остале и Фатмира, итд. Разговарали смо са људима из суда. Немају никакву информацију о томе.

Апел Канцеларији Косова и Метохије, упутили смо их и на Канцеларију и на Цркву, која има информације, посебно јединице полиције, на МУП, Министарство здравља. Репарација је веома важан процес у транзиционој правди где кроз те информације које треба да добију о тим женама, могу да се отворе сутра оптужнице за те људе.

Плашим се да ће тај специјални суд бити про форма. Постоји много доказа, али се замагљују, склањају, и то албанске службе раде много добро.

ЖИВОЈИН ЋИРКОВИЋ:

Оснивач сам групе "Мрежа". Данас сам очекивао нешто друго. Очекивао сам да чујем мишљење цивилног сектора о дијалогу између Србије и Косова, о војсци Косова, о демаркацији граница са Србијом. То јест, о гласању демаркације границе са Црном Гором, то јест о томе да ли постоји Србија јужно од Ибра, то јест колико је држава Србија отворила институција јужно од Ибра, то јест колико је Срба враћено на југ јужно од Ибра.

Пуно ствари смо чули за север Косова. Људи, ми смо људи из Србије који живе на целој територији Косова. Немојте да нас делите. Србија треба паралелно да уложи средства и на север и да одржи Србе на југу Косова. Ако то не урадимо, тешко ћете се ви на северу борити ако нема Срба на југу Косова. Хвала лепо.

МОДЕРАТОР:

Хвала господину Ћирковићу. Мислим да су сви овде, бар сам ја такав утисак стекао, из домена своје области у којој раде, дали неко своје мишљење. Поновићу још једном, свако је причао онако како је желео на основу тема које су саме одабрале невладиен организације. Због оних који ће сутра гледати ову емисију, теме о којима сте причали нико није одређивао, нити вас је ускратио да било шта кажете од онога што сте желели и мислим да је свако имао прилику да каже као што је хтео.

Кратка опаска, мислим да са чак пар пута од различитих људи овде чуо да нема никаквих подела на југ, на север и било чега сличног. Изволите.

САЊА ВУКОВИЋ:

Долазим из Мреже за грађански активизам. Иначе сам један од пет представника српског цивилног друштва у Саветодавном већу за заједнице у канцеларији председника Косова.

Постојале су различите теме које смо ми обрађивали. Иначе сам председавајућа Радном групом за питање језика. С обзиром да су моје колеге из цивилног сектора овде јасно више пута нагласиле да је област језика, тј. заштите српског језика и писма на Косову веома угрожена, желела сам да о томе говорим као неко ко се бави искључиво тим питањем.

Ми имамо једну прилично конфузну ситуацију кад је у питању заштита језика и писма. Имамо изузетно добар закон. Имамо сву подршку свих представника институција, српских представника у институцијама на Косову, за спровођење и за поштовање Закона о употреби језика на Косову, али ја бих овом приликом волела да говорим о томе какви су наши капацитети у тој борби за очување језика.

Према извештајима Канцеларије повереника за језике из Владе Косова и повереника господина Славише Младеновића, из 2014. године, ви можете видети да се превођењем на Косову бави само један Србин, да ми имамо у институцијама преводиоце којима српски језик није матерњи језик и не знам шта очекујемо, какав квалитет тих докумената које се преводе.

Свакодневно долазимо у ситуацију да вама у Скупштини долазе на дневни ред различити закони. Ви сте сведоци тога какав је квалитет тих закона и језика. Већ пета година у Скупштини Косова не постоји лектор за српски језик. Пет пута је конкурс поништаван због тога што нико не испуњава услове који су прописани конкурсом.

Имаћемо ситуацију за пет до седам година кад се природним одливом ових људи који се баве превођењем, кад они буду отишли у пензију, ми нећемо имати апсолутно никога ко ће моћи да се бави превођењем и доћи ћемо у ситуацију да апсолутно српски језик буде скрајнут са стране.

Оно што бих вам предложила као конкретна решења, да не бих губила време свима вама, неопходно је да се пракса која је постојала до деведесетих година на Косову, уведе поново. Неопходно је да учимо језике једни других. Неопходно је да знамо да ако учимо албански језик тиме не издајемо свој народ, већ стојимо на првом стубу одбране свог народа, јер ако изгубимо српски језик, ми немамо више шта да тражимо овде.

Оног тренутка кад Влада Републике Србије буде покренула иницијативу да се обнови катедра за албанологију на универзитету овде у Северној Митровици, пошто су приштинска Влада и Универзитет у Приштини, отворили катедру за балканологију пре две године, где се изучава српски, хрватски и босански језик, па ће они евентуално своје преводиоце школовати, али ми не школујемо сами себе.

Овде сам чула да је Генерални секретар Селаковић, прошле недеље овде у Митровици рекао да је потреба да учимо албански језик и то ме врло радује, зато што до сада такав став није имао разумевање. Заменик премијера, господин Јефтић, је више пута говорио о потребама да се то учи, али одјек јавности на такве предлоге је изузетно негативан.

Потребно је да ви као представници Владе објасните народу који не може тако да схвати шта су виши интереси политика, да је потребно да учимо језике, да нам у школе уведете поново, као факултативне или изборне језике, учење албанског језика, где нико никог неће приморавати уколико не жели да учи тај језик, али да свако дете има могућност и опцију да то ради.

Самим тим ћемо постати конкурентни на тржишту рада. Самим тим ћемо отворити велики број радних места, јер колико школа функционише по нашем систему, размислите о томе колико ће се наставника и професора албанског, а у њиховим школама, али при том процесу мора да се инсистира да то буде реципрочно и са њихове стране. Отворити могућност и да се наши млади људи запошљавају у школама као професори језика окружења.

Затим, катедра је неопходна. Потребне су стипендије. Потребни су подстицаји Владе нашим студентима да уписују језике, јер ако Влада Републике Србије не буде рекла да је то патриотски чин, ми немамо о чему да причамо.

МОДЕРАТОР:

Хвала вам. Да ли још неко жели реч? Не. Захвалио бих се још једном свима који сте данас учествовали у овом округлом столу. Мислим да је било много квалитетних и добрих предлога и то предлога који су засновани на егзактним подацима до којих сте дошли.

У своје лично име, част ми је да могу да кажем да сам некада припадао овом друштву људи и овом, невладином сектору, јер се види потенцијал и квалитет сваког од вас.

Једна кратка информација за медије, као што сам рекао на самом почетку, изјаве за новинаре ће бити одмах након овог дела и уколико желите, сви учесници овог округлог стола су позвани да у студентском центру, зграда десет, у ресторану заједно ручамно и наставимо дискусију. Хвала вам још једном.

- Крај снимка -